

حقوق تجارت

« سهام با اسم بصورت سند در وجه حامل مرتب و دارنده آن مالک شناخته میشود مگر آنکه خلاف آن قانوناً ثابت گردد. نقل و انتقال این نوع سهام بقبض و اقباض بعمل می آید. »

سهام بی نام بیشتر با طبیعت شرکت سهامی مناسب است زیرا بعد اعلای قابلیت انتقال دارد هیچگونه تشریفاتی برای نقل و انتقال آن وجود ندارد. بیشتر سهامی که در بازارها و بورسها مورد معاملات بی در پی میشوند این نوع سهام هستند.

به همین جهت اشخاصی که از خرید سهام قصدشان این است که مصرف ثابت و معینی برای پول خود پیدا کرده باشند سهام با اسم را ترجیح خواهند داد زیرا خطر آن در موقع کم شدن یا سوختن و غیره کمتر است و با مراجعه بدفاتر و انجام تشریفاتی میتوان نسخه تانی بدست آورد

برعکس اشخاصی که قصدشان از خرید سهام استفاده از ترقی قیمت آن است نه از منافع سالیانه سهام بی نام را که بهرولت قابل انتقال است ترجیح خواهند داد

سهام نقد یا غیر نقدی

« سهام ممکن است نقدی باشند یا غیر نقدی »

سهام نقدی

آن است که در ازاء وجه نقدی که شخص میبرد از دواز داده میشود

سهام غیر نقدی

سهمی است که در ازاء آن بجای وجه نقد چیز دیگری در شرکت میآورند. چنانچه ممکن است بشخصی که امتیازی داشته و در شرکت گذاشته است سهم غیر نقدی داده شود یا

بکسی که کار خود را در شرکت می آورد این نوع سهام را بمدران و مؤسسين میدهند در ازاء خدمتی که در تاسیس شرکت نموده اند. یا باشخاصی که اشیائی را در شرکت گذارده اند مثل کارخانه و بنا و لوازم دیگر. سهام غیر نقدی باید تقویم شوند و تقویم آنها تابع مقرراتی است که بعداً ذکر خواهد شد

سهام سرمایه Oction de capital و سهم انتفاعی Oction de jouissance

سهام سرمایه

عبارت از سهمی است که در ازاء آوردن حصه در سرمایه شرکت داده میشود و دارای تمام مزایائی است که صاحبان سهام خواهند داشت

سهام انتفاعی

سهمی است که بدارنده آن حق شرکت در منافع میدهد ولی در تقسیم دارائی شرکت فقط وقتی باو داده میشود که سرمایه صاحبان سهام برداشته شود سهم انتفاعی وقتی پیدا میشود که سرمایه سهمدارنده آن مسترد گردد

شرکتی برای تجارت یا صنعت تشکیل می گردد. در ضمن عملیات منافع زیاد حاصل میکنند و تصمیم میگیرد که مقداری از سرمایه خود را مستهلك نماید. این سرمایه ها که مستهلك میشود نمیتوان در اینموقع که شرکت در حال ترقی است بعضی از شرکاء را محروم نمود ولی وقتی بآنها گفته شود که در منافع کمافی السابق شریک خواهند بود بسیاری حاضر بقبول میشوند زیرا با آن وجه در جای دیگری شرکت میکنند یا در کار دیگری از آن استفاده مینمایند.

استهلاك بوسیله قرعه

معمولا اشخاص مایل نخواهند بود که سرمایه که داده اند بتدریج مسترد گردد و ممکن است قرض کنندگان هم مایل نباشد که تأمل کنند در سر وعده یکبار قروض را بپردازد زیرا تأدیه وجه مهمی در يك وعده معین ممکن است اسباب اشکال شود بنا بر این توسل با استهلاك بوسیله اسفراع میشود یعنی در هر شش ماه یا در آخر هر سال شرکت يك مقدار معین مثلاً ربع سرمایه را میخورد بپردازد ولی تعیین اینکه کدام يك از اسناد قرضه پرداخته شود بحکم قرعه خواهد بود

قرضه با جایزه

گاهی برای تشویق مردم بدادن قرضه جوئزی قائل میشوند یعنی مبلغی در هر سال تخصیص میدهند که بحکم قرعه بیکی یا چند نفر از دارندگان اسناد قرضه داده شود - البته این وجه بکلی علاوه بر بربح معمولی است و بهمین جهت اشخاص ممکن است متایل شوند که در ضمن قرض دادن يك نوع سخت آزمائی نیز بنمایند

قیمت اسمی و قیمت حقیقی سهام و قرضه ها

بر طبق قانون تجارت (ماده ۲۷) « قیمت سهام و همچنین قیمت قطعات سهام (در صورت تجزیه) متساوی خواهد بود »

مقصود از قیمت سهام در اینجا قیمت اسمی است یعنی قیمتی که در روی آن نوشته میشود - این قیمت برای سهام باید متساوی باشد یعنی اگر شرکتی با سرمایه یا نقد هزار ریال تشکیل میشود باید سرمایه آن يك عده سهام متساوی القیمه تقسیم شود مثلاً هزار سهم یا نقد ریالی ممکن است که بر طبق اساسنامه هر سهم هم مثلاً به ۵ قطعه تقسیم شود که تا اشخاص بتوانند متدرجاً قطعات را بخرند تا صاحب يك سهم بشوند که حد اقلی خواهد بود برای استفاده از مزایائی که شریک در اداره شرکت دارد این قطعات هم باید بقیمت متساوی باشند چنانکه در مورد مثل فوق هر سهم هم به پنج قطعه یکصد ریالی تقسیم شود .

بیشتر استرداد سرمایه در شرکتهائی میشود که امتیاز استفاده تجارتمی یا صنعتی از دولت گرفته و بر طبق امتیازنامه موظف هستند در سر وعده اسباب کار را بدولت واگذار نمایند - در این صورت که صاحبان سهام در ذرائعی شرکت در آخر کار حصه مهمی نخواهند داشت سعی میشود که سرمایه را در ضمن عمل مستهلك سازند

سهام مؤسس

سهام مؤسس را با سهام غیر نقدی نباید اشتباه کرد - سهام مؤسس در ازاء زحمات مؤسسان داده میشود یعنی آنها برای خود پیش بینی میکنند ولی طبق مقررات قانون تجارت باید بتصویب مجمع عمومی شرکت برسند این سهام ممکن است مانند سهام عادی باشد و نیز ممکن است که مزایائی برای آنها قائل شوند چنانکه ممکن است مقرر شود که پس از پرداخت نفع معینی مثلاً ۵٪ بکلیه سهام از باقی منافع ۲۰٪ مخصوص سهام مؤسسان بگردد -

سهام ممتاز

سهام ممتاز عبارت از سهامی است که نسبت بان رجحانی بر سایر سهام قائل میشوند .

معمولا سهام ممتاز در مواردی صادر میشود که شرکت احتیاج باز دیاد سرمایه دارد و تصور میشود که اگر امتیازی قائل نشوند مردم بخرید سهام جدید مایل نخواهند بود - باینجهت قرار میگذازند که همیشه برای سهام جدید ۵۰٪ منافع تأمین شود یعنی از منافع که شرکت حاصل میکند ۵۰٪ ب سهام ممتاز بدهند و اگر پس از تأدیه آن چیزی باقی ماند ب سایر سهام پرداخته میشود

انقسام قرضه

قرضه های بوعده معین و قرضه های استهلاكی

قرضه هائی که يك شرکت ممکن است صادر کنند با بوعده معین خواهد بود یعنی مثلاً قرار داده میشود که در سر وعده شش ماه یا يك سال یا در سال از تاریخ صدور سرمایه مسترد میگردد یا اینکه در سر وعده های تأدیه بربح بکمه مقدار از سرمایه هم مسترد میشود تا در توبت آخر تمام وجه سرمایه پرداخته باشد